

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Факультет обліку та фінансів

Олефір Максим Едуардович

УДК 657

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування»
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Автореферат

дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр обліку і оподаткування

Полтава 2018

Дипломна робота є рукопис.

Робота виконана в Полтавській державній аграрній академії на кафедрі бухгалтерського обліку

Науковий керівник   **Плаксієнко Валерій Якович,**
*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія*

Рецензент   **Тютюнник Світлана Василівна,**
*кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри організації обліку і аудиту
Полтавська державна аграрна академія*

*Захист відбудеться «18» грудня 2018 р. о 9³⁰ годині на засіданні
екзаменаційної комісії у ПДАА за адресою: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди,
1/3, навчальний корпус 4, аудиторія 434.*

*Відповідальний за
нормо-контроль*

О. В. Лега

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Достовірність показників щодо формування фінансового результату сільськогосподарських підприємств є основою принципів і правил організації бухгалтерського обліку, обов'язкове дотримання яких вимагає чинне законодавство України, зокрема Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку і міжнародні стандарти фінансової звітності.

Проте дослідження законодавчо-нормативних джерел свідчить про існування невідповідностей в окремих концептуальних підходах щодо функціонування системи формування фінансового результату підприємства та відображення інформації у фінансовій звітності. Зокрема, існування певного роздвоєння у ідентифікації категорії «дохід», як збільшення активу незалежно від їх джерел (власних і залучених) або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу. Саме тому актуальним питанням є необхідність дослідження й формування методичних підходів щодо визначення показників фінансових результатів в системі рахунків бухгалтерського обліку як для потреб управління підприємством, так і для задоволення потреб користувачів.

Теоретичні дослідження сутності категорії «фінансові результати» велися багатьма вченими. Ваговий внесок у розвиток цього поняття з облікового аспекту, зробили відомі вітчизняні вчені: О. С. Бородкін, Ф. Ф. Бутинець, З. В. Гуцайлюк, А. М. Герасимович, Г. Г. Кірейцев, М. М. Коцупатрий, М. В. Кужельний, Н. М. Малюга, М. Ф. Огійчук, Н. Л. Правдюк, П. Т. Саблук, В. К. Савчук, В. В. Сопко, Л. К. Сук, Н. М. Ткаченко, М. Г. Чумаченко та інші.

У питання теоретично-методичних засад оцінки фінансових результатів значний внесок здійснили вчені-економісти: Г. О. Крамаренко, Є. В. Мних, П. Я. Попович, Г. Г. Кірейцев, М. Г. Чумаченко, М. Д. Білик, Ю. С. Цал-Цалко, й ін. Фінансові результати як аналітичну категорію розглядали в дисертаційних дослідженнях вітчизняних науковців І. В. Головка, М. І. Гордієнко, С. О. Кучеркова, М. Є. Скрипник, І. М. Динько, Т. Р. Фецович та ін.

Але зазначені вище проблемні питання облікового відображення фінансових результатів залишаються остаточно не вирішеними. Потребує обґрунтування методичні принципи щодо визначення таких категорій, як прибуток і збиток; вдосконалення існуючої системи класифікаційних ознак фінансових результатів та їх складових для забезпечення оперативною й достовірною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконана в межах програми науково-дослідних робіт кафедри бухгалтерського обліку за темою «Удосконалення системи облікового забезпечення підприємств аграрного сектору економіки».

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці заходів з удосконалення обліку та аналізу фінансових результатів відповідно до вимог національних та міжнародних стандартів в сучасних умовах господарювання.

Відповідно до поставленої мети у дипломній роботі визначені завдання, спрямовані на її досягнення:

- дослідити «фінансові результати» як об'єкт обліку та аналізу, визначити структурні переваги їх формування в сучасній обліковій практиці;
- з'ясувати сутність «прибутку» як економічної категорії, її еволюцію та значення на сучасному етапі розвитку ринкових відносин;
- визначити основні аспекти нормативно-інформаційного забезпечення обліку фінансових результатів у сільськогосподарських підприємствах;
- вивчити особливості обліку формування фінансових результатів: документальне забезпечення, синтетичний та аналітичний облік;
- здійснити фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства;
- проаналізувати формування, склад, динаміку фінансових результатів;
- визначити основні шляхи підвищення прибутковості підприємства.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є облікові процедури відображення фінансових результатів у приватному сільськогосподарському підприємстві «Ольга» Кобеляцького району. Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади обліку та аналізу фінансових результатів приватного сільськогосподарського підприємства «Ольга» Кобеляцького району.

Методи дослідження. На етапі спостереження за процесом узагальнення та використання інформації щодо облікового відображення фінансових результатів та формування інформації для складання «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» зовнішнім та внутрішнім користувачам у ході дослідження було використано індуктивний метод, а у процесі теоретичного осмислення проблеми – дедуктивний.

При дослідженні фінансового стану досліджуваного суб'єкта, а також стану формування показників фінансових результатів сільськогосподарських підприємств, застосовувались методи:

- комплексно-системний підхід – для вивчення положень національного законодавства та нормативів щодо фінансових результатів;
- статистичного спостереження та фінансово-економічного аналізу – для дослідження фінансового стану підприємства, виявлення головних тенденцій його розвитку, визначення факторів впливу на фінансово-господарську діяльність та виявлення напрямів її удосконалення;
- аналогії та експерименту – для уточнення основних положень облікової політики підприємства, визначення методико-технічних засад автоматизації обліку на досліджуваному підприємстві;
- методи поточного групування та узагальнення інформації в обліку – при висвітленні питань синтетичного, аналітичного обліку господарських процесів та відображення інформації про них у фінансовій звітності;
- графічний і табличний – для наочного відображення результатів дослідження.

При розробці пропозицій щодо облікового відображення фінансових результатів використовувався метод причинно-наслідкового зв'язку та абстрагування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні

теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо порядку ведення бухгалтерського обліку фінансових результатів підприємства. Основні положення наукової новизни полягають в: узагальненні основних груп доходів від реалізації продукції; удосконаленні підходу до організації обліку фінансових результатів у частині обґрунтування основних положень облікової політики сільськогосподарського підприємства та окреслення функцій облікових працівників, відповідальних за ведення обліку цього об'єкта; розмежуванні складу об'єктів бухгалтерського обліку фінансових результатів підприємства, що дає змогу підвищити інформаційну місткість аналітичного обліку для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі формування детальної інформації; набули подальшого розвитку методичні засади аналізу фінансових результатів, які сприятимуть проведенню глибокого, комплексного аналізу їх формування і використання на різних етапах виробничого процесу, формуванню зрозумілого, прозорого інформаційного середовища управління сільськогосподарськими підприємствами.

Інформаційною базою дослідження є наукові джерела (монографії, наукові статті, доповіді вітчизняних вчених з проблем розвитку бухгалтерського обліку); офіційні документи (нормативні документи України з питань ведення бухгалтерського обліку, матеріали органів законодавчої та виконавчої влади); фінансова та статистична фінансова звітність ПСП «Ольга» Кобеляцького району за 2015–2017 рр.; довідкові та інформаційні видання професійних бухгалтерських організацій, електронні джерела.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та наданні рекомендацій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств.

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробації результатів дослідження. **Апробації результатів дослідження.** Підсумки наукового дослідження доповідались, обговорювались автором й одержали схвалення на засіданні кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії, науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик та III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю» (м. Полтава, ПДАА, 2018 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 наукові праці загальним обсягом 0,46 др. арк., в тому числі у матеріалах конференцій – 2 доповіді обсягом – 0,46 др. арк.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 66 найменувань, містить 29 таблиць, 19 рисунків, 20 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 94 сторінках друкованого тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, відображено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення, наведено дані про апробацію одержаних результатів.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи обліку фінансових результатів діяльності підприємства**» здійснено теоретичне обґрунтування економічного змісту та послідовність визначення фінансових результатів, узагальнено їх класифікацію, досліджено вітчизняний та міжнародний досвід їх обліку, окреслено коло питань щодо бухгалтерського обліку формування фінансових результатів.

Облікове відображення фінансових результатів є ключовим фактором управління сучасним аграрним підприємством, що не лише оперативно реагує на динаміку господарських процесів, а уможливорює попередження небажаних ситуацій, викликаних змінами зовнішнього середовища.

Показники фінансових результатів підприємства є визначальними в діагностиці його господарської діяльності за видами: операційною, фінансовою та інвестиційною (рис. 1).

Рис. 1. Характеристика господарської діяльності за її видами

Відповідно до Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» № 290 від 29.11.1999 р., дохід – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім збільшення капіталу за рахунок внесків власників). Класифікацію доходів відповідно до П(С)БО 15 «Доходи» наведено на рис. 2.

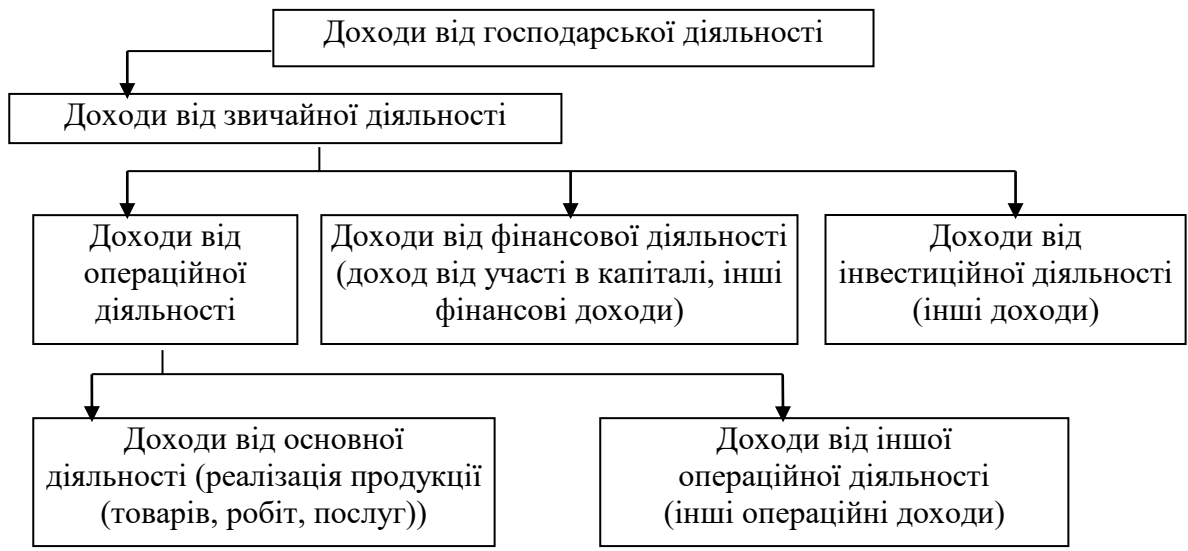

Рис. 2. Класифікація доходів підприємства відповідно до П(С)БО 15 «Доходи»

Визначення фінансового результату звітного періоду передбачає порівняння доходів цього періоду з витратами, що були здійснені для їх отримання.

Витратами звітного періоду, відповідно до НП(С)БО 1, визнаються або зменшення активів, або ж збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Класифікацію фінансових результатів за видами діяльності наведено на рис. 3.

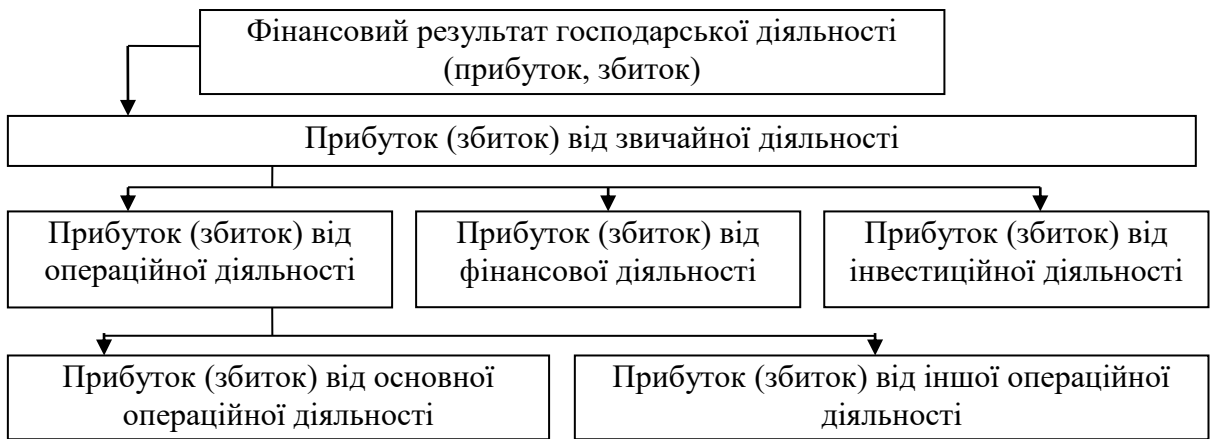

Рис. 3. Класифікація фінансових результатів за видами діяльності підприємства

Проблематика формування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання завжди перебувала під особливою увагою як науковців, так і практиків, тому дослідження даного питання у частині нормативно-правового забезпечення є наразі досить актуальним. У зв'язку з цим, узагальнено основні з-поміж них: ПКУ, Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»,

Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291, 15 «Дохід», 16 «Витрати», П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Вплив альтернативних методів оцінок активів та зобов'язань на формування фінансових результатів підприємства наведено на рис. 4.

<p>Вплив на значення показників: Ф.1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - ряд. 1010-1012, 1095, 1300, 1420, 1495, 1900 Ф.2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід)» - ряд. 2050, 2090 (2095), 2130-2195, 2270, 2290 (2295), 2350 (2355).</p>	
<p>П(С)БО 9 «Запаси» (п. 16)</p>	<p>Методи оцінки вибуття запасів: ідентифікованої собівартості запасів; середньозваженої собівартості; метод ФІФО; нормативних витрат; ціни продажу.</p>
<p>Вплив на значення показників: Ф.1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - ряд. 1100, 1110, 1195, 1300, 1420. Ф.2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід)» - ряд. 2050-2095, 2190-2195, 2290 (2295), 2350.</p>	
<p>П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» (п. 8)</p>	<p>Для визначення чистої реалізаційної вартості поточної дебіторської заборгованості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів, за одним з методів: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; застосування коефіцієнта сумнівності.</p>
<p>Вплив на значення показників: Ф.1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - ряд. 1125, 1195, 1300, 1420, 1495, 1900. Ф.2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід)» - ряд. 2180, 2190-2195, 2290 (2295), 2350(2355).</p>	
<p>П(С)БО 15 «Доходи» (п. 11)</p>	<p>Методи оцінки надання послуг: визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату; визначення питомої ваги витрат, понесених із наданням послуг, у загальній очікуваній вартості.</p>
<p>Вплив на значення показників: Ф.1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - ряд. 1125, 1195, 1300. Ф.2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід)» - ряд. 2000, 2195, 2290 (2295), 2350 (2355).</p>	
<p>П(С)БО 16 «Витрати» (п. 5)</p>	<p>Визнання та склад витрат. Методи визначення собівартості продукції (робіт, послуг). Порядок розподілу загальновиборничих витрат.</p>
<p>Вплив на значення показників: Ф.1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - ряд. 1101, 1102, 1103, 1104. Ф.2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід)» - ряд. 2500, 22505, 2510, 2515, 2520,2550.</p>	

Рис. 4. Вплив альтернативних методів оцінок активів та зобов'язань на формування фінансових результатів підприємства

Отже, нормативна база, яка регламентує облік формування фінансових результатів та використання прибутку досить велика і потребує подальшого вивчення.

У другому розділі «**Фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства**» проведено аналіз фінансово-економічної діяльності ПСП «Ольга» та вивчено основні аспекти облікової політики. В результаті аналізу показників діяльності встановлено, що станом на 2017 рік підприємство є прибутковим та рентабельним. Фінансові показники свідчать про незалежність від зовнішніх кредиторів, ліквідність та платоспроможність ПСП «Ольга».

Щоб чітко визначити всі аспекти ведення обліку на підприємстві оформлюється Наказ про облікову політику, який обов'язково повинен містити розділ про облік доходів і фінансових результатів, в якому зазначені основні принципи обліку доходів і результатів діяльності на підприємстві (рис. 5).

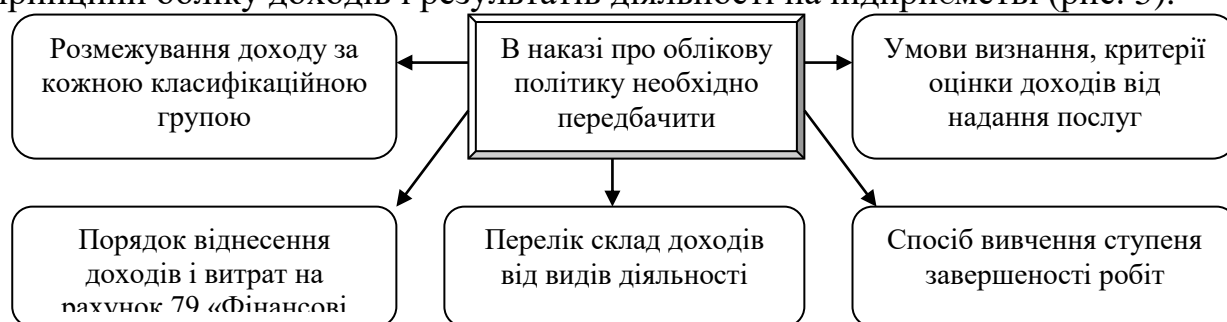

Рис. 5. Основні положення з обліку доходів та фінансових результатів, що наводяться в наказі про облікову політику

Тому що окремі з них дають можливість маніпулювати розміром прибутку, а це призведе до недостовірності інформації.

У третьому розділі «**Облік фінансових результатів діяльності підприємства**» висвітлено порядок обліку формування фінансових результатів та відображення інформації у звітності підприємства.

У ПСП «Ольга» бухгалтерський облік ведеться за допомогою бухгалтерської програми «1С: Бухгалтерія 8.2», тому основними бухгалтерськими регістрами при відображенні фінансових результатів за різними видами діяльності та віднесення їх до складу нерозподіленого прибутку (збитку) є автоматизовані машинограми щодо закриття рахунків та визначення фінансових результатів.

Узагальнено основні етапи організації процесу підготовки закриття періоду та визначення фінансового результату у ПСП «Ольга» на рис. 6.

Для синтетичного обліку та узагальнення інформації про фінансовий результат діяльності у ПСП «Ольга» призначено рахунок 79 «Фінансові результати», де за кредитом рахунку 79 відображаються суми, списані в порядку закриття рахунків обліку доходів, а за дебетом – суми, списані в порядку закриття рахунків обліку витрат.

Зіставлення дебетового й кредитового оборотів за рахунком 79 «Фінансові результати» за звітній період відображає кінцевий результат діяльності підприємства – прибуток (збиток).

Етапи організаційних процесів підготовки закриття періоду та визначення фінансових результатів

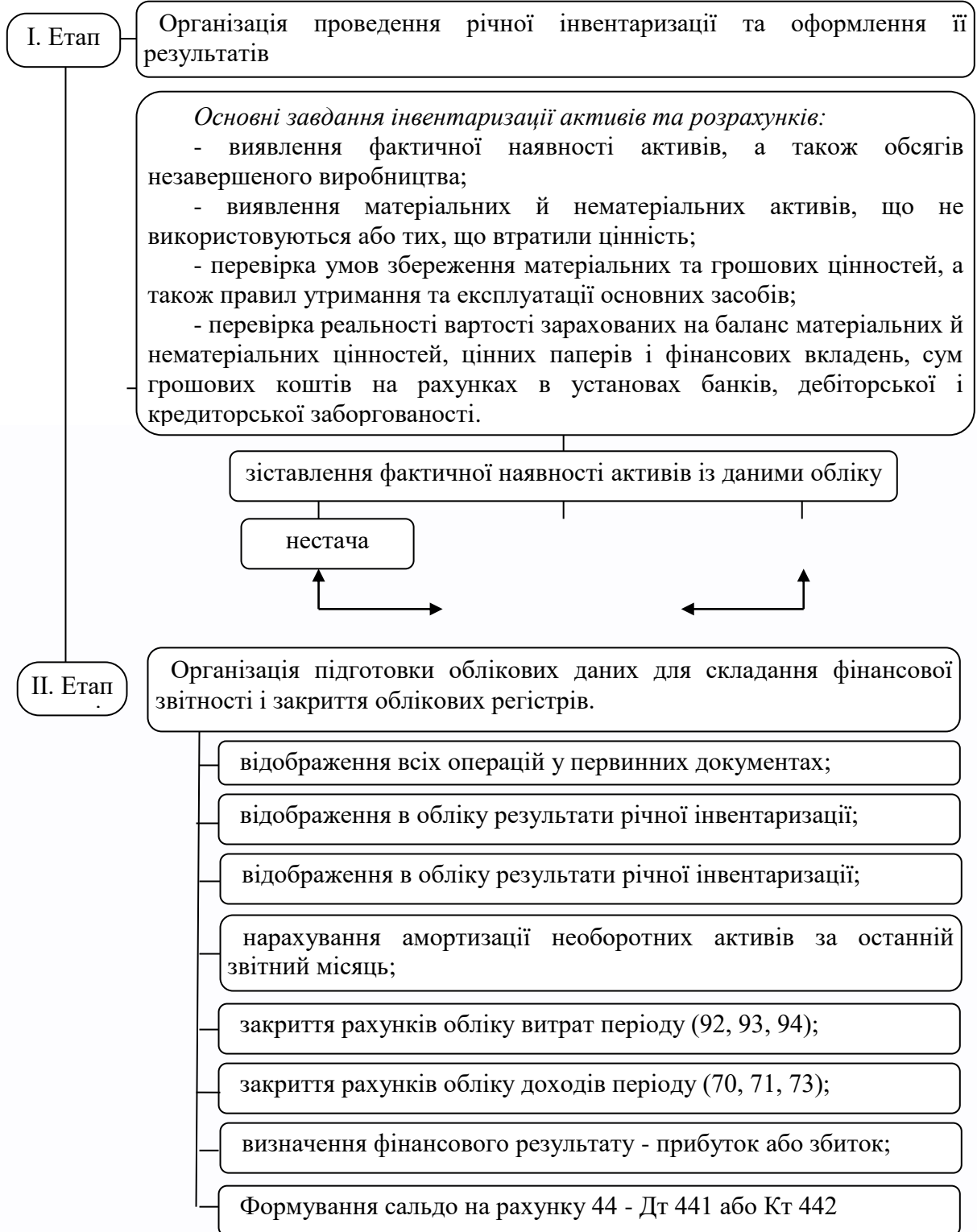

Рис. 6. Основні етапи організації процесу підготовки закриття періоду та визначення фінансового результату у ПСП «Ольга»

У разі перевищення кредитового обороту за рахунком 79, то підприємство «Ольга» на суму різниці матиме нерозподілений прибуток звітного періоду, який відображається у пасиві «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» підприємства. У разі перевищення дебетового сальдо за рахунком 79, то досліджуване підприємство матиме збиток, що також відображається у пасиві «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» підприємства, однак сума записується в дужках, що означає дію віднімання при сумуванні балансу.

По закінченні звітного періоду сальдо рахунків 79 «Фінансовий результат» при його закритті списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)».

Аналітичний облік фінансових результатів у ПСП «Ольга» організовується за їх характером, видами діяльності, видами продукції (послуг) та іншими напрямками, визначеними підприємством самостійно.

На підставі первинних документів дані про доходи й витрати відображаються в облікових регістрах програмного продукту «1С: Бухгалтерія 8.2», які потім формують внутрішню та регламентовану звітність. Організація бухгалтерського обліку фінансових результатів ПСП «Ольга» узагальнено у вигляді схеми, (рис. 7).

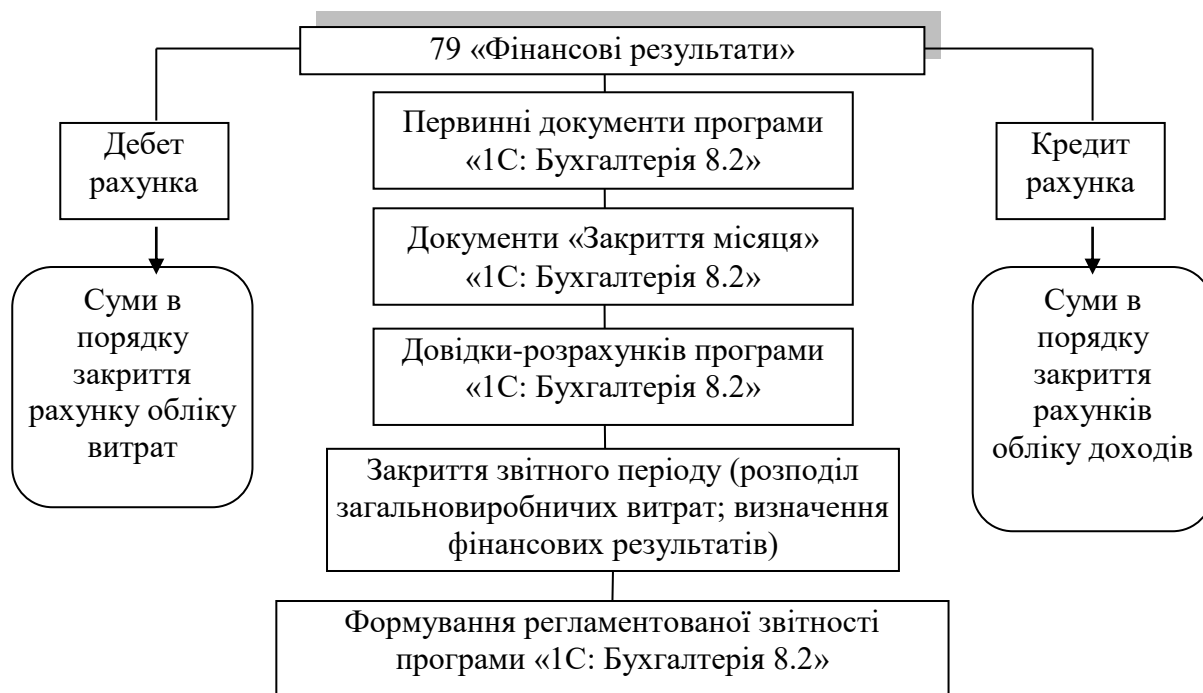

Рис. 7. Організація обліку фінансових результатів у ПСП «Ольга»

Проблематика податкових аспектів обліку фінансових результатів діяльності розглядається із позицій загальної системи оподаткування підприємств. ПСП «Ольга» є платником єдиного податку четвертої групи, тому звільняється від сплати податку на прибуток. У зв'язку з цим, розглянемо податкові аспекти фінансових результатів у частині оподаткування доходів підприємства податком на додану вартість (далі – ПДВ).

Податок на додану вартість – непрямий податок, який нараховується та

сплачується відповідно до норм розділу V Податкового кодексу України (далі – ПДВ). Облік розрахунків за ПДВ (нарахування та сплата відповідно до чинного законодавства) ведуть на субрахунку 641 «Розрахунки за податками».

Податкове зобов'язання – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді.

Податковий кредит – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

Порядок документування та облікового відображення розрахунків за ПДВ у ПСП «Ольга» автоматизованої програми «1С: Бухгалтерія 8.2» наведено у табл. 1.

Таблиця 1

**Порядок документування та облікового відображення
розрахунків за ПДВ у ПСП «Ольга»**

<i>Податкове зобов'язання</i>	
Дата зарахування коштів на рахунок	Дата відвантаження товарів
<i>«Платіжне доручення вхідне»</i>	<i>«Реалізація товарів послуг»</i>
Дт 311 Кт 681 Дт 6431 Кт 6432	Дт 361 Кт 70 Дт 70 Кт 6432
<i>«Податкова накладна»</i>	<i>«Податкова накладна»</i>
Дт 6432 Кт 6412	Дт 6432 Кт 6412
<i>«Реалізація товарів і послуг»</i>	<i>«Платіжне доручення вхідне»</i>
Дт 361 Кт 70 Дт 70 Кт 6431 Дт 681 Кт 361	Дт 311 Кт 361
<i>Податковий кредит</i>	
Дата списання коштів з рахунка	Дата отримання податковою накладною
<i>«Платіжне доручення вихідне»</i>	<i>«Надходження товарів і послуг»</i>
Дт 3711 Кт 311 Дт 6442 Кт 6441	Дт 20 .... Кт 631 Дт 6442 Кт 631
<i>«Реєстрація вхідного податкового документа»</i>	<i>«Реєстрація вхідного податкового документа»</i>
Дт 6412 Кт 6442	Дт 6412 Кт 6442
<i>«Надходження товарів і послуг»</i>	<i>«Платіжне доручення вихідне»</i>
Дт 20 Кт 631 Дт 6441 Кт 631 Дт 631 Кт 371	Дт 631 Кт 311

Узагальнюючи вищевикладене зауважимо, що у ПСП «Ольга» розрахунки за податком на додану вартість здійснюються у відповідності до чинного законодавства, і зокрема Податкового кодексу України. За відповідними розрахунками щомісяця складається Декларація, яка подається до 20 числа, наступного за звітним періодом.

У Звіті про фінансові результати (форма 2-м) суб'єкти малого підприємництва відображають доходи, витрати, прибутки або збитки від господарської діяльності за звітний період. Основна мета складання форми 2-м надання користувачам повної, суттєвої та неупередженої інформації про результати здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємства. Методика формування «Звіту про фінансові результати

суб'єкта малого підприємництва (ф. №2-м)» наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Методика складання «Звіту про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва (ф. №2-м)»

Стаття	Код	Зміст статті форми 2-м
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг)	2000	Відображає скоригований дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) на суму непрямих податків і зборів
Інші операційні доходи	2120	Відображає суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (робіт, послуг).
Інші доходи	2240	Відображає: дохід від неопераційних курсових різниць; дивіденди, відсотки, доходи від участі в капіталі та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій; дохід від реалізації фінансових інвестицій; інші доходи, які виникають у процесі діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.
Разом доходи		Сума рядків 2000 - 2140.
Собівартість реалізованої продукції (послуг)	2050	Відображає виробничу собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів, визначена відповідно до П(С)БО16 «Витрати».
Інші операційні витрати	2180	Відображає адміністративні витрати, витрати на збут, а також собівартість реалізованих оборотних і необоротних активів, утримуваних для продажу, та груп вибуття; відрахування на створення резерву сумнівних боргів і сума списаних безнадійних боргів; втрати від знецінення виробничих запасів; втрати від операційних курсових різниць; визнані економічні санкції; відрахування для забезпечення відшкодування наступних операційних витрат; інші витрати, що пов'язані з операційною діяльністю підприємства; сума до сплати за звітний період податків і зборів.
Інші витрати	2270	Відображає витрати на сплату процентів та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями; втрати від участі в капіталі; собівартість реалізації фінансових інвестицій; втрати від неопераційних курсових різниць; інші витрати, які виникають у процесі діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.
Разом витрати		Сума рядків 2050 - 2270
Фінансовий результат до оподаткування	2290	Відображає різницю між чистими доходами та витратами підприємства.
Податок на прибуток	2300	Відображає суму податку на прибуток, яка визначається в розмірі податку на прибуток за звітний період.
Чистий прибуток (збиток)	2350	Відображає різницю між сумою фінансового результату до оподаткування і сумою витрат з податку на прибуток

Таким чином «Звіт про фінансові результати (форма 2-м)» призначений для визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік.

ПСП «Ольга» річну фінансову звітність подає до ДФСУ та статистики не пізніше 28 лютого наступного року за звітним.

У четвертому розділі «Аналіз фінансових результатів підприємства» здійснено аналіз фінансових результатів та прибутку досліджуваного підприємства. Методика фінансового аналізу включає три взаємозв'язаних блоки: 1) аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; 2) аналіз

фінансового стану підприємства; 3) аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для аналізу фінансових результатів діяльності ПСП «Ольга» проаналізовано склад, динаміку та структуру доходів та витрат.

Аналіз складу, структури і динаміки доходів ПСП «Ольга» відображено в табл. 3.

Таблиця 3

Структура і динаміка доходів ПСП «Ольга» за 2015 - 2017 рр.

Види доходів	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Відхилення 2017 р. (+,-) до 2015 р.	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	абсолютне, тис. грн	відносне, %
Чистий дохід від основної операційної діяльності	3943,6	92,3	9022,5	100,0	10678,3	100,0	+6734,7	У 2,7 р.
Дохід від іншої операційної діяльності	327,1	7,7	-	-	-	-	-327,1	-100,0
Усього доходів	4270,7	100,0	9022,5	100,0	10678,3	100,0	+6407,6	У 2,5 р.

Отже, протягом досліджуваних років доходи ПСП «Ольга» представлені сумою чистого доходу від основної операційної діяльності (доходи від реалізації продукції, робіт, послуг), у 2017 році порівняно з 2015 роком вона зросла на 6 млн 734,7 тис. грн, або у 2,7 рази. Крім того, у 2015 році обліковано інші доходи операційної діяльності, їх сума склала 327,1 тис. грн.

У структурі доходів ПСП «Ольга» у 2016 та 2017 рр. 100 % припадає на чистий дохід від основної операційної діяльності.

Аналіз формування, структури і динаміки витрат і відрахувань ПСП «Ольга» наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Динаміка та структура витрат і відрахувань ПСП «Ольга» за 2015 - 2017 рр.

Види витрат і відрахувань	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Відхилення (+;-) 2017 р. до 2015 р.	
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	суми, тис. грн	у %
Собівартість реалізованої продукції	3007	100,0	3025,2	100,0	5710,6	100,0	+2703,6	+89,9
Усього витрат	3007	100,0	3025,2	100,0	5710,6	100,0	+2703,6	+89,9

Аналіз витрат ПСП «Ольга» показав, що у 2017 р. порівняно з 2015 р. їх сума збільшилася на 2 млн 703,6 тис. грн, або на 89,9 % за рахунок собівартості

реалізації продукції (товарів, робіт та послуг).

На рис. 6 прослідкуємо динаміку доходів та витрат ПСП «Ольга».

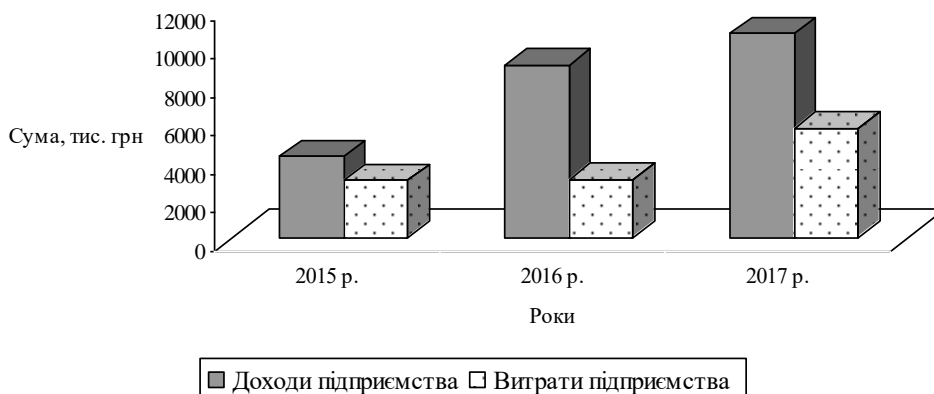

Рис. 8. Динаміка доходів та витрат ПСП «Ольга» за 2015 – 2017 рр.

Згідно графічного зображення протягом досліджуваних років переважають доходи підприємства проти його витрат, що говорить про отримання підприємством чистого прибутку.

З використанням адитивних моделей проведено аналіз факторів формування фінансових результатів ПСП «Ольга».

Для досліджуваного підприємства – ПСП «Ольга» - факторна модель має вигляд:

$$\text{ЧФР} = \text{ФРОД} - \text{ФРІВ} = (\text{ОД} - \text{ОВ}) \quad (1)$$

Отже, загальна зміна (+;-)чистого фінансового результату (прибутку, збитку):

$$\Delta \text{ЧФР} = 4967,7 - 1263,7 = +3704,$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) фінансового результату від операційної діяльності:

$$\Delta \text{ЧФР}_{\text{ФРОД}} = 4967,7 - 1263,7 = +3704,$$

з нього:

1.1) операційного доходу:

$$\Delta \text{ЧФР}_{\text{ОД}} = 10678,3 - 4270,7 = +6407,6,$$

1.2) операційних витрат:

$$\Delta \text{ЧФР}_{\text{ОВ}} = 5710,6 - 3007 = +2703,6.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta \text{ЧФР} = \Delta \text{ЧФР}_{\text{ОД}} + \Delta \text{ЧФР}_{\text{ОВ}} \quad (2)$$

$$\Delta \text{ЧФР} = +6407,6 - 2703,6 = +3704.$$

Отже, чистий прибуток ПСП «Ольга» збільшився у 2017 році порівняно з 2015 роком на 3 млн 704 тис. грн у зв'язку із збільшенням операційного доходу на 6 млн 407,6 тис. грн. На зниження фінансового результату вплинуло зростання операційних витрат на 2 млн 703,6 тис. грн.

Підприємство самостійно визначає напрямки використання прибутку, які включають: відрахування до резервного капіталу, утворення фондів споживання і фондів накопичення, виділення коштів на добродійні та

інші цілі. Згідно статуту ПСП «Ольга» чистий прибуток розподіляється на створення резервного капіталу у розмірі 5 %.

Динаміка чистого прибутку ПСП «Ольга» за 2013 – 2017 рр. представлено на рис. 9.

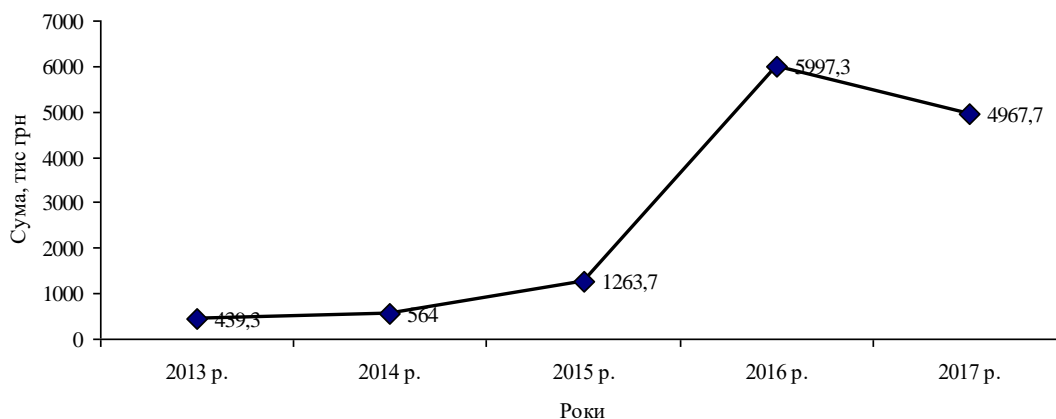

Рис. 9. Динаміка чистого прибутку ПСП «Ольга» за 2013 – 2017 рр.

Напрямами підвищення доходів від реалізації є :

- збільшення обсягів закупівель товарів безпосередньо у підприємств-виробників і зменшення числа посередників;
- використання системи знижок за домовленістю з постачальниками за рахунок закупівлі великих партій товарів, при сезонних і передсвяткових розпродажах за суттєво зниженими цінами, у зв'язку з встановленням постійних зв'язків і в інших випадках;
- приведення рівня торгового обслуговування у відповідність з вимогами покупців і підвищення у зв'язку з цим цін;
- використання ефективної підприємницької політики на підприємстві;
- розширення і поновлення асортименту товарів відповідно до запитів покупців, відображення цих вимог в асортиментних переліках магазинів різних типів;
- здійснення рекламної й інформаційної діяльності торгового підприємства з урахуванням результатів маркетингового дослідження.

ВИСНОВКИ

У ході результатів дослідження вирішено наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень, розробці практичних рекомендацій щодо обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Результати дослідження уможливають сформулювати наступні висновки.

1. Встановлено, що в умовах ринкових перетворень та ущільнення конкуренції на внутрішніх і зовнішніх ринках особливого значення для оцінки визначення економічної ефективності господарської діяльності набуває оцінка фінансових результатів. Наразі своєчасна діагностика виявлення негативних ситуацій і оперативне реагування на них неможливе без всебічного аналізу

діяльності сільськогосподарських підприємств.

2. Дослідження сутності поняття «фінансові результати», з урахуванням історичного аспекту розвитку проблематики, дають підстави стверджувати, що це відбиток усіх видів діяльності господарюючого суб'єкта, зокрема: організації та технології виробництва; реалізації продукції (робіт, послуг) та її асортиментної політики; структури й величини витрат та ефективності використання трудових, виробничих і фінансових ресурсів

3. Встановлено, що в економічній літературі виокремлюють цілу низку класифікаційних ознак доходів і витрат, основні з них базуються на групуванні за видами діяльності, що визначені вітчизняною нормативною базою, зокрема: операційна, інвестиційна та фінансова.

4. Узагальнено основні законодавчо-нормативні акти, що регулюють порядок формування фінансових результатів: Кодекси, Закони України, Постанови Кабінету міністрів, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативні документи.

5. ПСП «Ольга» є суб'єктом малого підприємництва, що спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур. В результаті аналізу показників діяльності встановлено, що станом на 2017 р. підприємство є прибутковим та рентабельним. Фінансові показники свідчать про незалежність від зовнішніх кредиторів, ліквідність та платоспроможність ПСП «Ольга».

6. Встановлено, що бухгалтерський облік у підприємстві ведеться у відповідності до чинного законодавства та Наказу «Про облікову політику». Узагальнено елементи облікової політики, що впливають на визначення фінансових результатів та порядку закриття звітного періоду.

7. Організація процесу підготовки визначення фінансових результатів та закриття періоду включає низку послідовних етапів, основні з яких: інвентаризації господарських засобів підприємства при завершенні звітного року; підготовка облікових даних для закриття облікових регістрів; визначення фінансових результатів шляхом закриття доходів і витрат на фінансові результати; формування фінансового результату періоду – прибутку (збитку); складання і затвердження фінансової звітності.

8. Визначено, що для синтетичного обліку та узагальнення інформації про фінансовий результат від звичайної діяльності у ПСП «Ольга» призначено рахунок 79 «Фінансові результати». За кредитом рахунку 79 відображаються суми, списані в порядку закриття рахунків обліку доходів, за дебетом – суми, списані в порядку закриття рахунків обліку витрат, включаючи належну суму нарахованого податку на прибуток. По закінченні звітного періоду сальдо рахунків 79 «Фінансові результати» при його закритті списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)».

9. Ведення бухгалтерського обліку у ПСП «Ольга» здійснюється з використанням програмного продукту «1С: Підприємство 8.2». Автоматизація бухгалтерського обліку на підприємстві знаходиться на достатньому рівні, що уможливорює істотно полегшити трудомісткі розрахунки, підвищити оперативність та точність облікової інформації та здійснити фінансовий аналіз діяльності підприємства для пошуку резервів підвищення його ефективності.

10. Фінансова звітність ПСП «Ольга» визначена П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» і відображає господарську діяльність в узагальненому вигляді.

11. Факторний аналіз чистого доходу ПСП «Ольга» показав, що за рахунок зниження середньорічної вартості оборотних активів підприємства у 2017 р. порівняно з 2015 роком на 63,15 тис. грн, або на 2,9 %, сума чистого доходу (виручки) від реалізації продукції зменшилася на 114,66 тис. грн; за рахунок збільшення коефіцієнта обертання оборотних активів на 3,265 пункти, сума чистого доходу (виручки) від реалізації продукції збільшилася на 6 млн 849,36 тис. грн. Перевірка підтвердила правильність розрахунку.

12. Аналіз результатів реалізації соняшнику показав, що у 2016 р. порівняно з 2014 р. підприємство отримало прибуток, сума якого збільшилася на 3 млн 16,7 тис. грн. Факторами впливу на зміну фінансового результату є: збільшення обсягу реалізації спричинило ріст прибутку від реалізації соняшнику на 1 млн 200,3 тис. грн; збільшення ціни 1 ц соняшнику сприяло підвищенню прибутку на 2 млн 616,7 тис. грн; зростання собівартості реалізації 1 ц соняшнику призвело до зниження фінансового результату від реалізації на 800,3 тис. грн.

13. Встановлено, що шляхами підвищення рентабельності підприємства є: коригування стратегії й тактики маркетингу; виробництво продукції, що користується попитом у споживачів; усунення каналів втрати прибутку (виплата різних штрафів, пені, неустойок); підвищення оптових або інших відпускних цін на продукцію, але так, щоб ці ціни відповідали якості продукції.

З метою удосконалення облікової роботи та безпосередньо обліку фінансових результатів доцільно запропонувати наступні заходи:

1. Для ефективної організації обліку фінансових результатів підприємству рекомендовано розробити власний робочий план рахунків.

2. Для раціональної організації обліку фінансових результатів необхідно здійснити чітку класифікацію доходів і витрат, так як вони є головними складовими саме фінансового результату підприємств

3. З метою удосконалення бухгалтерського обліку формування фінансових результатів та розподілу прибутку пропонує змінити назву рахунку 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» на «Нерозподілений (невикористаний) прибуток (непокритий збиток)» та субрахунку 441 «Прибуток нерозподілений» на «Прибуток нерозподілений (невикористаний)», що забезпечить узгодження назв рахунків і з змістом об'єктів та процесів, які на них обліковуються. Для відображення розподілу та використання прибутку на підприємстві доцільно використовувати такі рахунки аналітичного обліку: 441.1 «Прибуток до розподілу», 441.2 «Прибуток для покриття непередбачуваних витрат та збитків», 441.3 «Прибуток для розвитку виробництва», 441.4 «Прибуток використаний для покриття непередбачуваних витрат та збитків», 441.5 «Прибуток використаний на розвиток виробництва».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Олефір М. Е. Автоматизація обліку фінансових результатів /

М. Е. Олефір // Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю : Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях). – Випуск 4. – 2018. – Полтава : ПДАА, 2018. – С. 70 – 72.

2. Олефір М. Е. Фінансові результати : обліковий аспект за національними і міжнародними стандартами / М. Е. Олефір // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю». – Полтава : ПДАА, 2018. – С. 273–275.

АНОТАЦІЯ

Олефір М. Е. Методика обліку та аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. – Рукопис.

Дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр обліку і оподаткування» за освітньо-професійною програмою зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування». – Полтавська державна аграрна академія, Полтава, 2018.

Робота присвячена дослідженню теоретичного та практичного аспектів методології обліку та аналізу фінансових результатів. Досліджено категорію «фінансові результати» як об'єкт обліку та аналізу та визначено структурні переваги їх формування в сучасній обліковій практиці. З'ясовано сутність «прибутку» як економічної категорії, її еволюцію та значення на сучасному етапі розвитку ринкових відносин. Визначено основні аспекти нормативно-інформаційного забезпечення обліку фінансових результатів. Вивчено особливості обліку формування фінансових результатів: документальне забезпечення, синтетичний та аналітичний облік, відображення в звітності інформації про фінансові результати тощо. Проаналізовано фінансові результати та визначено основні шляхи підвищення прибутковості підприємства. Набули подальшого розвитку методичні засади аналізу фінансових результатів, які сприятимуть проведенню глибокого, комплексного аналізу їх формування і використання на різних етапах виробничого процесу, формуванню зрозумілого, прозорого інформаційного середовища управління сільськогосподарськими підприємствами.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, збиток, бухгалтерський облік, методи визначення фінансових результатів, фінансова звітність.

ANNOTATION

Olefir M. The method of accounting and analysis of financial results of the enterprise. - The manuscript.

Diploma work on obtaining a higher education degree «Master of Accounting and Taxation» for an educational-professional program on specialty 071 "Accounting and taxation". - Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

The work is devoted to the study of theoretical and practical aspects of the methodology of accounting and analysis of financial results. The category «financial

results² as an object of accounting and analysis was explored and the structural advantages of their formation in the modern accounting practice were determined. The essence of «profit» as an economic category, its evolution and significance at the present stage of development of market relations is found out. The basic aspects of the normative and informative maintenance of accounting of financial results are determined. The peculiarities of accounting for the formation of financial results are studied: documentary support, synthetic and analytical accounting, reporting of financial results information, etc. The financial results are analyzed and the main ways of increase of profitability of the enterprise are determined. The methodical principles of financial results analysis have been further developed, which will contribute to a deep, comprehensive analysis of their formation and use at various stages of the production process, the formation of a clear, transparent information management environment for agricultural enterprises.

Key words: financial results, profit, loss, accounting, methods of definition of financial results, financial reporting.